

Premonštrátske gymnázium

Kováčska 28, 040 01 Košice

Zatienený génius Béla Gerster

Festival vedy a techniky AMAVET

Spoločenské vedy

Riešiteľ:

Oliver Szilárdi

Košice

2025

Ročník štúdia: **štvrtý**

Premonštrátske gymnázium

Kováčska 28, 040 01 Košice

Zatienený génius Béla Gerster

Festival vedy a techniky AMAVET

Spoločenské vedy

Riešiteľ: **Oliver Szilárdi**

Košice

2025

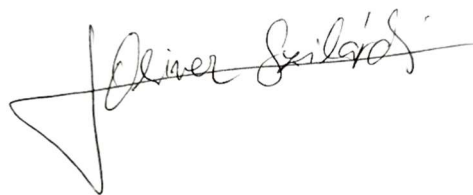
Ročník štúdia: **štvrtý**

Školiteľ: **Mgr. Mária Badaničová**

Konzultant: **doc. PhDr. Martin Javor, PhD.**

Čestné vyhlásenie

Čestne vyhlasujem, že som svoju prácu „Zatienený génus Béla Gerster“ vypracoval samostatne a všetku použitú literatúru uvádzam v Zozname použitej literatúry na príslušnej strane. Okrem prihlásenia do 47. ročníka Stredoškolskej odbornej činnosti (SOČ), nebola táto práca predložená ani prezentovaná v žiadnej inej súťaži, ktorá je pod gestorstvom Ministerstva školstva, vedy a výskumu a športu SR. Som si vedomý dôsledkov ak uvedené údaje nie sú pravdivé.

A handwritten signature in black ink, reading "Oliver Szilárdi". The signature is written in a cursive style with a large, stylized initial 'O'.

Autor Oliver Szilárdi

v Košiciach, dňa 26.9.2025

Pod'akovanie

Chcel by som sa pod'akovať mojej školiteľke Mgr. Márii Badaničovej za jej odbornú pomoc pri tvorbe tejto práce. Podobne by som sa chcel pod'akovať aj konzultantovi tejto práce doc. PhDr. Martinovi Javorovi, PhD., ktorý so mnou komunikoval o odborných otázkach a poskytol mi spätnú väzbu. Vďaka patrí aj Ing. Alžbete Očkajakovej, ktorá mi pomohla pri zbere a preklade materiálov využitých v tejto práci. Za odbornú pomoc a konzultáciu technických problémov vďačím Ing. Jurajovi Girmanovi a MVDr. Vladimírovi Eliášovi. V neposlednom rade patrí moja vďaka mojej rodine, ktorá ma počas realizácie tejto práce plne podporovala a všetkým respondentom, ktorí sa odpoveďami podieľali na prieskume formou dotazníka.

Abstrakt

Náš projekt sa zaoberá životom a dielami košického rodáka Ing. Bélu Gerstera. Jeho celosvetový prínos zostáva v kontexte slovenskej historiografie a verejného povedomia nedostatočne popularizovaný. Cieľom projektu bolo komplexne zhodnotiť jeho zásadné projekty a zistiť medzi obyvateľmi Košíc, aké sú znalosti o ich rodákovi. Metodologicky sme postupovali prvotným spracovaním heuristickej analýzy primárnych a sekundárnych literárnych zdrojov. Teoretický prehľad bol doplnený o nami vypracovaný kvantitatívny výskum prostredníctvom štruktúrovaného dotazníka. Ten sme realizovali na vzorke 175 respondentov, ktorého cieľom bolo overiť informovanosť o našom rodákovi a potvrdiť hypotézu o nízkej miere spoločenského povedomia. Nami spracované výsledky boli konzultované s odborníkmi zaoberajúcimi sa danou problematikou. Výsledky nášho projektu potvrdzujú Gerstеров zásadný podiel na projektoch celosvetového významu, akými boli geologický prieskum trasy Panamského prieplavu a realizácia Korinského prieplavu. Projekt poukazuje aj na jeho menej známu inžiniersku činnosť v Rakúsko-Uhorsku, renováciu budov a návrhy na výstavbu železničných tratí. Analyzované odpovede z dotazníkov potvrdili, že osobnosť a diela Gerstera nepozná viac ako 72 % respondentov, čo bolo cieľom projektu. Záverom odporúčame podporiť systematickú popularizáciu a povedomie o Gersterovi. V projekte sme navrhli nasledovné riešenia: tvorbu vzdelávacích materiálov a organizáciu prednášok. Veríme, že náš projekt pomôže prispieť k reintegrácii tejto významnej osobnosti do povedomia obyvateľov Košíc a Slovenska.

Obsah

0	Úvod.....	7
1	Problematika a prehľad literatúry	8
1.1	Definovanie problematiky.....	8
1.1.1	Inžinierske stavby v 19. storočí.....	8
1.1.2	Podstata prieplavov v rámci globálnej dopravy	8
1.2	Prehľad dostupnej literatúry a historických zdrojov	9
1.2.1	Primárne zdroje	9
1.2.2	Sekundárne zdroje.....	9
1.3	Rodina Gersterovcov.....	10
1.3.1	Predstavenie rodiny Gersterovcov	10
1.3.2	Károlyi Gerster a jeho pôsobenie	10
1.3.3	Rodičia Bélu Gerstera	10
1.4	Kariéra Bélu Gerstera.....	11
1.4.1	Mladosť Bélu Gerstera.....	11
1.4.2	Projekty Bélu Gerstera	12
1.5	Domáca činnosť Bélu Gerstera	15
1.5.1	Stavba železničných sietí	15
1.5.2	Renovácia Košickej župy.....	16
1.5.3	Architekt verejných a súkromných obydlií	16
1.5.4	Inovácie v domácej infraštruktúre.....	16
1.6	Pamiatka Bélu Gerstera.....	17
2	Ciele práce	18
3	Materiál a metodika práce	20
4	Výsledky práce a diskusia	22
4.1	Vek a vzdelanie respondentov	22
4.2	Povedomie respondentov o Bélovi Gersterovi.....	22
4.3	Popularita a dôležitosť Gersterovho odkazu	22

4.4	Pamätná tabuľa v Košiciach.....	23
4.5	Spôsoby zvýšenia povedomia	23
4.6	Zhrnutie výsledkov dotazníka	23
4.7	Diskusia.....	24
5	Záver	25
	Zhrnutie	27
	Summary.....	28
	Zoznam použitej literatúry.....	29
	Zoznam príloh	32

0 Úvod

Retrospektívny pohľad do minulosti nám dnes prináša množstvo užitočných informácií o tom, ako to bolo kedysi. V dnešnej dobe informatizácie a technologického pokroku je hľadanie dostupných všeobecných historických informácií relatívne ľahké.

Avšak stále sú tu isté časti histórie, ktoré sú zabudnuté. Dôvodom zabudnutia týchto častí histórie, je podľa nášho úsudku často neodborné resp. nepresné spracovanie danej tematiky. Neraz je dôvodom zabudnutia aj stagnácia záujmu mládeže o históriu.

Práve tieto dôvody, spolu s množstvom neprebádaných častí dejín Košíc nás priviedli na myšlienku, zaoberať sa nimi tejto v práci. Predmetom tejto odbornej práce je odhalenie a popis činnosti a vplyvu Bélu Gerstera, rodeného Košičana, ktorého projekty mali dopad na celý svet. Ako vedúci konštruktér Korinského prieplavu v Grécku a účastník výpravy na vytyčovanie trasy Panamského prieplavu, sa práve on stal súčasťou technického pokroku, ktorý umožnil účinnejšie prepojenie krajín a významných obchodných ciest.

V tejto práci sa pokúsime predstaviť Gersterove výzvy, ktoré musel on sám prekonať. Opíšeme technológie, ktoré mal k dispozícii a porovnáme ich s terajšími stavebnými postupmi. Predpokladáme, že Béla Gerster sa pri stavbe svojich projektov, ktoré si podrobne rozoberieme, stretol aj s rôznymi komplikáciami v podobe nevhodných geologických podmienok, či zlého financovania projektov.

Okrem technickej a ekonomickej stránky jeho práce, predstavíme aj samotnú osobnosť Bélu Gerstera. Povieme si niečo o jeho vzdelaní, o jeho silnej túžbe presadiť sa v medzinárodnom prostredí, a taktiež si budeme všímať aj jeho ambicióznosť, ktorá viedla k vytvoreniu zásadných projektov.

Výsledky realizácie stavieb Gerstera sú dôležité aj v dnešnom svete, keďže čelíme problému globálneho otepľovania. Práve globálne otepľovanie zvyšuje hladiny morí, v dôsledku čoho dochádza k záplavám nízko položených pobrežných oblastí, čím sa zvyšuje potreba nových vodných ciest, prieplavov a ochranných vodných stavieb.

Hlavným prínosom tejto práce je zoskupenie a zosúladenie dostupných informácií o Ing. Bélovi Gersterovi. Druhotným prínosom tohto projektu je edukácia širokej verejnosti o skúmanej problematike. Táto odborná práca je zároveň reflexiou toho, ako môžeme využiť niekdajšie skúsenosti na riešenie súčasných problémov. Touto témou sa už pred nami, zaoberal košický historik Juraj Halász, ktorý o tom napísal niekoľko publikácií.

1 Problematika a prehľad literatúry

1.1 Definovanie problematiky

Vplyvom priemyselnej revolúcie sa počas 19. storočia menili ekonomické a inžinierske podmienky, čo iniciovalo potrebu efektívnejších dopravných trás. Rozvoj železníc a trás lodnej dopravy viedol k vzniku strategických projektov, ako boli prieplavy, ktoré umožnili rýchlejšie a ekonomicky výhodnejšie spojenie centier obchodu. *(Slovák, ktorý projektoval..., 2014)* Korintský prieplav bol príkladom, v rámci ktorého sa inžinieri pokúsili skrátiť zbytočne dlhé, a na prepravu nákladné námorné trasy. V následnosti čoho sa zvýšila aj efektivita prepravy, pričom výstavba tohto prieplavu bola výstupom dlhodobého plánovania a realizovania geologických prieskumov. *(Životný príbeh významného..., 2020)*

1.1.1 Inžinierske stavby v 19. storočí

Obdobie industrializácie umožnilo rozvoj nových stavebných techník, avšak realizácia veľkých projektov bola vždy veľkou výzvou. Pri výstavbe prieplavov bola bežným problémom inžinierov tvrdosť hornín a neustále zosuvy pôdy, ktoré zvyšovali náklady na realizáciu daného projektu a prolongovali potrebné stavebné práce. *(Panamský prieplav, 2019)* Okrem toho, bez použitia akýchkoľvek moderných mechanizmov sa výkopové práce museli realizovať z veľkej časti ručne alebo pomocou použitia rôznych typov trhavín, čo výrazne brzdilo jednotlivé stavebné procesy. *(Gerster, 1894)*

Na druhej strane, ďalším reálnym problémom bol nedostatok finančných prostriedkov. V prípade Korintského prieplavu sa prvopočiatoční investori projektu dostali do finančných problémov, z čoho pramenilo oneskorenie realizácie projektu a potreba hľadať jeho ďalšie financovanie. *(A Korinthoszi-csatorna tervézője..., 2018)* Podobné situácie môžeme sledovať aj dnes. Dôležité a veľké projekty súvisiace často s infraštruktúrou krajiny, čelia mnohým oneskoreniam kvôli nedostatočným nákladom vyhradených na realizovanie, alebo aj kvôli nečakaným zvratom v technickej oblasti daného projektu.

1.1.2 Podstata prieplavov v rámci globálnej dopravy

Projekty Bélu Gerstera, no aj iné vybudované prieplavy nás upozorňujú na to, že pri takýchto infraštruktúrnych stavbách je potrebné mať na pamäti nielen techniku, ale aj

geopolitiku. Korintský prieplav výrazne skrátil námornú trasu medzi Egejským a Iónskym morom, čím sa námorná preprava zefektívnila a stala sa nezávislou od meteorologických podmienok v okolí Peloponézskeho polostrova. (*Sen starovekých Grékov...*, 2021)

1.2 Prehľad dostupnej literatúry a historických zdrojov

V rámci skúmania projektov Bélu Gerstera je nevyhnutné vychádzať z primárnych archívnych dokumentov a publikovaných odborných štúdií, ktoré sa zaoberajú jeho prácou v širšom kontexte. Práve tieto typy zdrojov nám sprostredkujú technické výzvy, ktorým musel čeliť pri projektovaní Korintského prieplavu a trasovaní Panamského prieplavu. Sekundárne zdroje nám na druhej strane poskytujú podrobnejšiu interpretáciu osobných faktov o Bélovi Gersterovi a približujú nám jeho prístup k projektom, vrátane jeho metód, a porovnávajú ich s novodobými stratégiami.

1.2.1 Primárne zdroje

Medzi primárne zdroje zaraďujeme archívne dokumenty a plánovacie základy prieplavov. Práve tieto zachované dokumenty týkajúce sa hlavne Korintského prieplavu zahŕňajú podrobné geodetické plány, rôzne technické výpočty a správy o mnohých stavebných metódach použitých pri jeho výstavbe. Jedným z takýchto materiálov je Gersterová vlastná publikácia „*A korinthusi földszoros és átmetszése*“ (*Korintská šija a jej prechod*), ktorá nám predstavuje podrobný obraz o technických riešeniach, ktoré museli vtedajší inžinieri aplikovať pri prácach v náročnom teréne. Konkrétne táto technická štúdia, zahŕňa podrobný opis použitých stavebných postupov a technických riešení, ktoré sa pri realizácii projektu využili. Zároveň nám aj táto práca zobrazuje relatívne autentický pohľad na strategické procesy a jednotlivé konštrukčné výzvy, s ktorými sa Gerster musel vyrovnávať.

1.2.2 Sekundárne zdroje

Za sekundárne zdroje považujeme práve odborné články o živote Bélu Gerstera a Korintskom aj Panamskom prieplave. Rôzne moderné výskumy sa venujú porovnaniu určitých Gersterových riešení s inžinierskymi postupmi použitých pri výstavbe prieplavov v iných obdobiach. Jednotlivé odborné články nám vysvetľujú, ako sa inžinieri vyrovnávali s nestabilitou svahov, geologickými trhlinami či nedostatkom financií. Prostredníctvom týchto článkov vieme o Bélovi Gersterovi získať kľúčové

biografické údaje, na základe ktorých vieme dedukovať, ako z neho jeho vzdelanie a pracovitosť vyformovali tak významného svetového inžiniera.

1.3 Rodina Gersterovcov

V súčasnosti, pri retrospektívnom pohľade na príbeh rodiny Gersterovcov, si uvedomujeme, aké sú dobové súvislosti kľúčové a aké podstatné je archivovanie pamiatky na takéto významné osobnosti. Občas sa v našom každodennom živote, stretneme s ich menami, ktoré nám pri prvom počutí nič nehovoria. Ale ak sa podrobnejšie zaujímate o ich príbeh, zistíme, že aj tieto osobnosti formovali aktuálny svet, ktorého sme aj my súčasťou.

1.3.1 Predstavenie rodiny Gersterovcov

Rodina Gersterovcov bola remeselníckou rodinou, ktorá pochádzala z kantónu Bazilej vo Švajčiarsku. Do Košíc prišli cez Viedeň a Győr. Ako prvý sa v Košiciach usadil stolár József Gerster, ktorý sa zúčastnil napoleonských vojen. (*Gerster Béla élete...*, 2013) V januári roku 1805 sa oženil s Teréziou Brandtovou. Z ich manželstva sa narodili tri deti: Anna, Zsófia a József. V roku 1815 zomrela jeho žena Terézia. József sa opäť oženil vo februári 1816. Jeho manželkou sa stala Magda Vandratseková. Z tohto druhého manželstva sa narodilo šesť potomkov: Miklós, Károlyi, Teréz, Ferenc, Antal a György. (*Halász, 2014b*)

1.3.2 Károlyi Gerster a jeho pôsobenie

Károlyi Gerster bol staviteľ, ktorý so svojim pomocníkom Lajosom Freyom uskutočňoval reštaurátorské práce na košickom Dóme sv. Alžbety v rozmedzí rokov 1857 – 1863. (*Gerster Béla élete...*, 2013) Na týchto prácach s nimi spolupracoval aj umelecký sochár zo Spiša János Marschalko, košický maliar Ferenc Klimkovics a renomovaný archeológ Imre Henszlmann. (*Halász, 2014a*) V roku 1862 Károlyi Gerster spolupracoval spolu s Imrichom Henszlmannom na vykopávkach hradného domu v Egeri. Na základe týchto informácií vieme konštatovať, že obaja veľikáni mali medzi sebou veľmi dobré priateľské vzťahy. (*Halász, 2014b*)

1.3.3 Rodičia Bélu Gerstera

V poradí štvrtým dieťaťom Józsefa Gerstera bol Miklós-Ignác, mydlár, ktorý v roku 1841 prevzal otcovský dom a získal tým domovské privilégium a dňa 24. augusta 1841

sa oženil s Karolínou Schmidtovou. (*Gerster Béla élete...*, 2013) Po úmrtí otca predali dom, aby mohli spravodlivo rozdeliť majetok medzi všetkých potomkov. V roku 1845 sa im podarilo zaobstarat' si nový dom, ktorý bol rozsiahly a pozostával z dvoch častí. Prvá, menšia časť, bola súčasťou administratívnej budovy zo zdemolovanej citadely¹. Druhú, modernejšiu časť, dal postaviť József Gerster na zánovnej predĺženej časti Hlavnej ulice. (*Halász, 2014a*) Práve v tomto dome sa narodil Béla Gerster (*Obr. B1*) s ďalšími ôsmimi súrodencami. Bélov otec Miklós sa dňa 11. decembra 1848 zúčastnil bitky pri Budimíre v úlohe poručíka. V lete roku 1849 sa začalo prenasledovanie sympatizantov Uhorskej revolúcie v Košiciach. Miklósa Gerstera spolu s ďalšími 22 občanmi Košíc odviekli ako rukojemníkov do Krakova. (*Gerster Béla élete...*, 2013) Späť do Košíc sa Miklós dostal po dvoch mesiacoch. Miklós bol poslancom mestského zastupiteľstva, členom obchodnej priemyselnej komory a okrem toho bol aj členom Hornouhorského muzeálneho spolku. (*Halász, 2014b*)

1.4 Kariéra Bélu Gerstera

Vplyv Bélu Gerstera si v súčasnosti ani neuvedomujeme, avšak výsledky jeho vykonanej práce a realizovaných projektov ostali zachované do dnešných čias. Jeho realizované projekty nespájajú len kontinenty, ale pozdvihujú aj svetovú ekonomiku. Keďže vďaka prieplavom sa výrazne skrátila dĺžka námorných ciest, klesli aj výdavky na pohonné hmoty lodí, a tým sa podstatne šetrí aj životné prostredie.

1.4.1 Mladosť Bélu Gerstera

Narodil sa 20. októbra 1850 v Košiciach, kde začal aj ukončil základné a stredné štúdium na vtedajšom Premonštrátskom hlavnom gymnáziu. Počas školského roku 1866/67 mal vtedajších popredných erudovaných učiteľov, ako napríklad Józsefa Szakkayho² a Bélu Klimkovicsa³. (*A Korinthoszi-csatorna tervezője...*, 2018) Akademické vzdelanie, konkrétnejšie inžiniersky diplom, získal vo Viedni na Technickej univerzite v roku 1873. (*Gerster Béla élete...*, 2013)

¹ citadela – spodná mestská brána

² József Szakkay – zakladateľ priemyselného školstva prvého svojho druhu v bývalom Uhorsku

³ Béla Klimkovics – jeden zo zakladateľov Hornouhorského muzeálneho spolku

1.4.2 Projekty Bélu Gerstera

Bélu Gerstera považujeme za jedného z tých inžinierov, ktorí prekročili hranice svojej doby. V rámci jeho prístupov môžeme pozorovať jeho snahu a dokonalú kompatibilitu techniky. Fakt, že jeho diela sú využívané dodnes, je dôkazom toho, že už vo svojej ére mal nadčasové myslenie.

1.4.2.1 Františkov kanál

Postupom času mladý Béla Gerster pracoval u svojho švagra Štefana Kausera, architekta a podnikateľa v Pešti. Štefanovou manželkou bola Bélova sestra, Adalberta Gersterova⁴. Na základe pokynu vtedajšieho generála, popredného architekta a konštruktéra Štefana Türra, Štefan Kauser pracoval na rozsiahlom rozvíjaní vodnej sústavy rozšírenej na celú Báčku v oblasti Františkovho kanála. (*Halász, 2014b*) Kanál bol v prevádzke od roku 1802. Spomínané práce zahŕňali aj stavbu nového kanála južne od Františkovho kanála, a to Kanál Františka Jozefa. Béla Gerster riadil tieto práce už vo funkcii vedúceho inžiniera. Neskôr projektoval aj trasy plavebných kanálov Vukovar – Šabac a Horná Kulpa⁵. (*Gerster Béla élete..., 2013*) Následne ho Rakúske združenie inžinierov a architektov uznalo 31. júla 1878 vo Viedni ako hlavného inžiniera Františkovho kanála, a zároveň ho toto združenie prijalo za riadneho člena. (*Halász, 2014a*)

Béla Gerster okrem toho naplánoval, aby sa Františkov kanál (*Obr. B2*) využil na pôvodné účely, teda na zavlažovanie, a to tak, že by vpravo aj vľavo odbočovali isté výbežky zabezpečujúce dostatok vody. Práve týmto spôsobom by na severe Báčky vznikla agrárna oblasť podobná povodiu rieky Pád. (*Gerster Béla, 2016*)

1.4.2.2 Panamský prieplav

Generál Štefan Türr spozoroval mladého talentovaného inžiniera a odporučil ho svojmu švagrovi Lucienovi Bonapartovi Wysemu, francúzskemu námornému dôstojníkovi, s ktorým Béla šiel na medzinárodnú expedíciu v roku 1876. (*Slovák, ktorý projektoval..., 2014*) Prioritou tejto expedície bolo vysledovať a určiť najvhodnejšiu trasu medzioceánskeho prieplavu v Strednej Amerike. (*Halász, 2014b*)

⁴ Adalberta Gersterova – svetoznáma operná speváčka

⁵ Horná Kulpa – dnes Vojvodina v Srbsku

Prvé snahy o stavbu prieplavu medzi Atlantickým a Tichým oceánom vznikli už približne 300 rokov predtým, ešte z čias Krištofa Kolumba v roku 1501. Prvotná mapa Darienovej šije, ktorú uznal aj následný Gersterov prieskum, vznikla približne v rozmedzí rokov 1774 – 1781 v čase miestodržiteľa Dona Andrése de Ariza. (*Gerster Béla élete...*, 2013)

Mladý Gerster, čeliaci ťažkým podmienkam a napätej situácii dohadov a prieskumov, svoje pocity a emócie vyjadroval v listoch bratovi Arpádovi. (*Halász, 2014a*) Ten žil v New Yorku, kde bol lekárom a chirurgom, zároveň neskoršie vydal aj knihu „*New York Surgeon*” (*Spomienky newyorského chirurga*), v ktorej spomínal na svoje rodisko - Košice. (*kosiceonline.sk, 2020*)

Gerster ako kompetentný v rámci jednej časti expedície, spracoval všetky vedecké materiály. Medzi investormi projektu kolovalo 31 širokospektrálnych návrhov na realizáciu Panamského prieplavu. Po dlhých rokovaniach bol prijatý Gersterov koncept, ktorý navrhoval povrchový prieplav s využitím prítokov s určenou reguláciou. (*Gerster Béla élete...*, 2013) Gerster zistil, že prijaté panamské plány sú technicky nerealizovateľné vplyvom rôznych vtedajších korupčných afér a rozmachom chorôb, ktoré postihovali robotníkov. Odhovoril od tohto projektu Türra, ktorý svoj podiel v spoločnosti predal Lessepsovi s trojtisícnásobným ziskom predtým, než projekt stroskotal. (*A korinthoszi csatorna...*, 2013)

1.4.2.3 Korintský prieplav

Akákoľvek snaha o vybudovanie Korintského prieplavu bola až do konca 19. storočia márna. V roku 1867 sa grécki vlastenci snažili o vytvorenie komunity za účelom výstavby prieplavu. V roku 1881 títo vlastenci, oslovili Štefana Türra (žijúceho v emigrácii) za účelom vedenia výstavby tohto prieplavu. (*Halász, 2014a*) Po rokovaniach Štefana Türra s gréckym kráľom a gréckou vládou, Türr získal písomné potvrdenie, na základoch ktorého mohol realizovať svoje zámery. Bélu Gerstera poveril vypracovaním state plánu prieplavu. (*Obr. B3*) Béla si pri obhliadke terénu a predbežných výkopoch všimol, že už dávnejšie v staroveku odviekli Rimania dobrú a profesionálnu prácu. Rozhodol sa nadviazať na ich kroky v budovaní tohto prieplavu. (*Gerster Béla élete...*, 2013) Projekt pod vedením Gerstera počas leta vykonali štyria inžinieri z Pešti: Štefan Kauser, Ladislav Nyári, Garibaldi Pulszky a Štefan Stéghmüller. (*Magyar emlékek nyomában...*, 2018) Následne v auguste prišiel projekt skontrolovať Štefan Türr, a v septembri ho odprezentoval na zasadaní Medzinárodnej zemepisnej spoločnosti

v Benátkach. Práve na tejto konferencii v Benátkach sa mu podarilo presvedčiť potencionálnych investorov, aby dotovali jeho plán kapitálom 30 miliónov frankov. V zapätí vznikla Spoločnosť Korinského prieplavu, ktorej predsedom sa stal Štefan Türr. (Halász, 2014b) Pomedzi tieto udalosti Gerster skonštruoval aj trať medzi Aténami, Larissou a Tempe. (*A Korinthoszi-csatorna tervezője...*, 2018)

1.4.2.3.1 Problémy spojené s výstavbou Korinského prieplavu

Výstavba Korinského prieplavu sa začala 4. mája 1882 slávnostným výkopom gréckeho kráľa Juraja I. Gerster pre špeciálne potreby Korinského prieplavu vybudoval priemyselnú železnicu, slúžiacu na prepravu materiálu a na dovoz potravinárskeho či medicínskeho sortimentu pre robotníkov. (Gerster, 1894) So všetkými prácami okolo tohto prieplavu sa rátalo na šesť rokov, avšak po uplynutí určeného mĺnka sa objavili neočakávané prekážky, ktoré financovanie stavby predražili. V tomto prípade rozhodujúcim bol krach bankovej skupiny, ktorá okrem financovania Korinského prieplavu financovala taktiež aj Panamský prieplav. (Halász, 2014a) Na druhej strane prieplav v Paname výrazne nepokročil, ale namiesto pôvodných 600 miliónov frankov stál už vyše trojnásobok, čo zapríčinilo aj bankrot pri korintskom projekte. Práve dôsledkom tejto situácie vznikol aj známy používaný termín „panamovanie”, definovaný ako výraz pre finančný škandál, ktorý viedol ku krachu realizácie Korinského prieplavu. (Gerster Béla élete..., 2013)

1.4.2.3.2 Stavebná realizácia projektu a technické podrobnosti

Pri realizácii stavby Korinského prieplavu sa robili hlboké zárezy podľa tzv. anglickej prílohy. Z vykopaných šácht postupne vznikali zárezy v tvare písmena V. Trasa medzi Egejským a Iónskym morom je dlhá 6 343 metrov, hlboká 8,5 metra a šírka prieplavu na dne je 25 metrov. (*Korinthoszi-csatorna...*, 2022) Podľa rozsahu prác vieme približne odhadnúť, že pri výstavbe pracovalo 4000 robotníkov, vykopal sa približne 11 miliónov kubických metrov hornín a spotrebovalo sa 120 ton pušného prachu a 450 ton dynamitu. (Gerster, 1894)

1.4.2.3.3 Ukončenie prác na Korintskom prieplave

Po odcestovaní maďarských inžinierov sa Türr zaslúžil o vytvorenie gréckej spoločnosti, ktorá práce na Korintskom prieplave dokončila. Pod vedením Antonisza Matszasa trvalo 10 rokov kompletne dobudovanie podľa Gersterovho plánu. (Halász,

2014a) Slávnostné otvorenie Korintského prieplavu bolo 6. augusta 1893 za účasti gréckej kráľovskej rodiny, a to Juraja I. a jeho manželky Oľgy, rakúskeho cisára a uhorského kráľa Františka Jozefa I. (*A Korinthoszi-csatorna...*, 2021)

1.4.2.3.4 Korintský prieplav v 20. a 21. storočí

Po posledných konečných úpravách Korintský prieplav nespĺňal požiadavky, ktoré sa mu kládli. Bol veľmi úzky, čo sťažovalo prechod cez prieplav. Očakávaná intenzita premávky sa nikdy nepreviedla do reality. (*Korinthoszi-csatorna...*, 2022) Na druhej strane hrozilo, že z jeho stien sa masívne zosunie istý nánosový materiál. (*Gerster, 1894*)

V roku 1944 počas druhej svetovej vojny retrográdne nacistické jednotky prieplav zatarasili trhavinami. Od roku 1947 sa na jeho dôkladnom vyčistení podieľal americký zbor inžinierov (US Army Corp of Engineers). (*Korinthoszi-csatorna: A görögök...*, 2023) Následne 7. júla 1948 ho opätovne otvorili a dodnes prieplavom bez prestávky premávajú lode (*Obr. B4*), ktoré nemajú problém ním preplávať. Na strane Loutraki pri Korintskom prieplave dňa 27. mája 2009 bol odhalený pamätník na počtu maďarských inžinierov a staviteľov (*Obr. B5*). (*Gerster Béla élete...*, 2013)

1.5 Domáca činnosť Bélu Gerstera

Meno Bélu Gerstera (*Obr. B6*) často súvisí s medzinárodnými projektami, ako je Korintský prieplav alebo vytyčovanie trasy Panamského prieplavu. Na druhej strane jeho svedomitá práca mala kľúčový vplyv aj na vývoj a rast domáceho prostredia. Napriek svojej sláve a príležitostiam, ktoré mu priniesli jeho úspechy v medzinárodnom spektre, sa Béla rozhodol svoje skúsenosti využiť aj v prospech činností, spojených s domovinou.

1.5.1 Stavba železničných sietí

V Uhorsku sa Béla podieľal na tvorbe rozsiahlych vodohospodárskych plánov Istvána Türra. Počas intenzívnych výstavieb železníc navrhol a realizoval trinásť železničných tratí. Z jeho implementovaných železničných projektov vyniká najmä košicko-turnianska trať (1889) a železnica Moldava nad Bodvou (Szepsi) (1893). (*Gerster Béla, 2016*) Práve vďaka trati Košice – Turňa sa v roku 1896 postavila impozantná staničná budova projektovaná Józsefom Hubertom, ktorá bola žiaľ, začiatkom 70. rokov minulého storočia zdemolovaná. (*Gerster Béla élete...*, 2013)

V rámci istého spôsobu gratifikácie sa Béla Gerster stal členom správnej rady akciovej spoločnosti Miestnej železnice Košice – Turňa. (*Halász, 2014a*)

1.5.2 Renovácia Košickej župy

Dňa 24. mája 1886 sa na zhromaždení Abovsko-turnianskej župy usúdilo, že namiesto výstavby novej župnej budovy v Košiciach, sa pristúpi k renovácii tej pôvodnej. Vtedajší hlavný župan László Komáromi vypísal 4. januára 1888 uzavretú súťaž. (*Halász, 2014b*) Zo všetkých podaných ponúk bola finančne najvýhodnejšou práve ponuka Bélu Gerstera. Ponúkol totiž zľavu 19,5% z požadovanej sumy. Môžeme predpokladať, že túto zľavu ponúkol hlavne z oddanosti svojmu rodisku. (*Gerster Béla élete..., 2013*)

1.5.3 Architekt verejných a súkromných obydľí

Počas 80. rokov 19. storočia sa markantne začala aj výstavba obytných domov, sprevádzaná so vznikom nových ulíc. Vtedajšia tlač pozorne sledovala prácu architektov, napríklad pri dome na Ružovej ulici č. 6 v Košiciach (dnes je to adresa Rooselvetova 22), ktorý postavil Béla Gerster. (*Halász, 2014a*) Práve inovatívne Gersterovo riešenie v podobe tenších múrov bolo podozrivé vtedajšiemu Štátnemu stavebnému úradu. Béla však túto stavbu obhájil výpočtami, o čom svedčí aj to, že v súčasnosti tento obytný dom stále stojí. (*Gerster Béla élete..., 2013*)

Čo sa týka rodinného domu Bélu Gerstera, tak túto trojpodlažnú budovu, ktorá stojí dodnes, navrhol Gerster v spolupráci so svojim bratrancom Kálmánom. Práve Béla zodpovedal za chod tejto stavby a aj ju celkom často využíval. Roku 1909 priniesol odborný časopis *Építő Ipar (Stavebný priemysel)* ilustráciu tejto vily. (*György, 2007*) Predpokladáme, že tento článok napísal samotný Kálmán Gerster. Z tohto príspevku sa dozvedáme, že vo vile sa nachádzala kancelária a knižnica slúžiace Bélovi Gersterovi. Taktiež je uvedené, súčasťou vily je mnoho vchodov, obytných priestorov ba aj maliarsky ateliér pre Máriu Gerster, Bélovu sestru. (*György, 2007*)

1.5.4 Inovácie v domácej infraštruktúre

V roku 1919 Béla Gerster stál na čele Stavebného úradu pre výstavbu dunajsko-tiského kanála. (*A korinthoszi csatorna..., 2013*) Medzi svojimi plánmi mal aj vytvorenie kanála Dunaj – Jadran a priame vodné spojenie Budapešti s prístavom Rijeka (Fiume), respektíve mal aj záložný plán o podobné spojenie, ale s Temešvárom a Rijekou. Jeho predstavy sa pre malý záujem a nedostatok kapitálu nezrealizovali, keďže vtedajšia

maďarská vláda uprednostňovala rozvoj železníc oproti vodným stavbám. (*Gerster Béla, 2016*)

1.6 Pamiatka Bélu Gerstera

Béla Gerster zomrel 3. augusta 1923 v Budapešti. Je pochovaný na Kerepešskom (Fiumei) cintoríne v spoločnom hrobe so svojím otcom a dcérou Jolán Gersterovou (*Obr. B7*). Náhrobný kameň je dielom Károlya Lotza a Alajosa Stróbla. (*Gerster Béla élete..., 2013*) Práve Národná pamätná a pietna komisia ho v roku 2004 vyhlásila za chránený. Počas svojho niekoľkoročného pobytu v Korinte si Béla nazhromaždil významnú zbierku antickej keramiky. Práve z tejto zbierky, veľké množstvo tejto keramiky venovali dediči do zbierok Szépművészeti múzea. Pri príležitosti 160. výročia jeho narodenia usporiadalo v novembri 2010 Slovenské technické múzeum v Košiciach spomienkovú výstavu na jeho počesť. (*Gerster Béla, 2016*) Životu a dielu Bélu Gerstera bola venovaná aj výstava, ktorú zrealizoval Historický spolok Imreho Henszlmanna na čele už s nebohým Jurajom Halászom v galérii Rovas na Alžbetinej ulici v Košiciach. (*Životný príbeh významného..., 2020*) Gersterov dom sa v Košiciach nachádza na Hlavnej ulici 9 (*Obr. B8*), na ktorom sa slávnostne odhalila jemu venovaná pamätná tabuľa (*Obr. B9*) dňa 21. apríla 1999. Píše sa na nej: „*V tomto dome sa narodil Béla Gerster (1850 – 1923), autor projektu Korinského prieplavu a spoluautor Panamského prieplavu.*” (*Pamätná tabuľa Bélovi..., 2008*)

2 Ciele práce

Hlavným cieľom tejto práce je komplexná analýza a predstavenie života a diel Bélu Gerstera, košického rodáka, ktorý sa svojou inovatívnou inžinierskou činnosťou markantne zaslúžil o rozvoj vodných a dopravných stavieb na prelome 19. a 20. storočia. Špeciálny dôraz kladieme na jeho najúspešnejšie projekty, a to vytyčovanie trasy Panamského prieplavu a realizáciu stavby Korinského prieplavu. Taktiež sa venujeme aj jeho domácim a menším projektom, konkrétne výstavbám železničných tratí, administratívnych či súkromných budov a taktiež aj návrhom vodných stavieb pri rieke Dunaj a Tisa.

Po našom dôkladnom naštudovaní dostupných materiálov o Bélovi Gersterovi, má táto práca ambíciu zväčšiť náš rozhľad o jeho živote, posudzovať jeho zásluhy buď to v domácom, alebo aj v medzinárodnom spektre a nastoliť možné riešenia, ako zachovať a popularizovať jeho odkaz. Práve z nami deklarovaného hlavného cieľa pramení niekoľko čiastkových cieľov, ktoré sú kľúčové pri jeho dôslednom plnení:

- **Analýza rodinného a sociálneho prostredia**

Predmetom tejto práce je aj skúmanie okolností, ktoré formovali Gersterov vzťah k technike a inžinierstvu. Podstatné je porozumieť, ako vtedajšia sociálna situácia v Košiciach, Viedni alebo v Pešti ovplyvnila jeho kariérny vývoj. Podobne si treba aj uvedomiť, aké vtedajšie inštitúcie alebo osobnosti mu vtedy pomohli prebiť sa.

- **Rozbor vzdelania a začiatkov inžinierskej praxe**

V kontexte nášho výskumného záberu je potrebné detailnejšie preskúmať, ako prostredie jeho rodného mesta a následné štúdium na univerzite vo Viedni formovali odborný profil Bélu Gerstera, a do akej miery ovplyvnili jeho neskoršie inžinierske smerovanie.

- **Angažovanosť v rámci projektu Panamského prieplavu**

Cieľom je pozdvihnúť jeho konkrétne postavenie pri realizácii prieskumov a vedeckom spracovaní údajov o vodnej trase medzi Tichým a Atlantickým oceánom. Zhodnotiť jeho inovačné postupy a spoluprácu so špecialistami, pričom skúmame aj vtedajšie pomerne komplikované politicko-ekonomické nezrovnalosti, ktoré boli realitou pri tvorbe tohto projektu.

- **Iniciatíva vedúceho inžiniera Korinského prieplavu**

V rámci tohto čiastkového cieľa ide tu o podrobnejšie pochopenie technických riešení, ktoré používal pri stavbe Korinského prieplavu spájajúceho Egejské a Iónske more. Taktiež tu nastáva komparácia jeho konceptu s predošlými i neskoršími projektmi podobného charakteru.

- **Vplyv na realizáciu stavieb v regióne, v ktorom žil**

Práca sa bude zaoberať aj Gersterovými menej známymi projektmi, najviac realizáciou stavieb železničných tratí a pomenej aj stavbou žúp a iných budov. Plánom je rozobrať, ako tieto projekty pomohli v rámci modernizácie dopravy a rozvoja celkovej infraštruktúry vtedajšieho Uhorska vrátane Košíc a ich okolia.

- **Aplikácia zistených informácií o živote Gerstera**

Jedným z čiastkových cieľov tejto práce je aj spolupráca s odborníkmi a špecialistami v tejto oblasti za účelom komplexného spracovania tejto tématiky. Práve vďaka odborníkmi overeným informáciám vieme spracovať túto tématiku ešte presnejšie a odbornejšie. Podobne v rámci aplikácie našich poznatkov plánujeme aj pripraviť rôzne vzdelávacie materiály pre študentov aj pre širokú verejnosť.

- **Popularizácia tejto témy a prednášková činnosť**

Jedným z našich doplnkových cieľov je prezentovanie prínosu Bélu Gerstera aj mimo akademického prostredia. Dôležitou praktickou časťou tejto práce bude aj organizácia prednášok a diskusií pre študentov základných, stredných škôl, ale aj pre širokú verejnosť. Podobne jedným z našich cieľov je aj navrhnutie zavedenia tejto témy Bélu Gerstera do existujúcich učebníc dejepisu pre stredné školy a gymnáziá v rámci témy medzníkov vedy a techniky. Práve takouto formou chceme docieľiť to, aby sa u mladých ľudí, vzbudzovala myšlienka podobného inžinierskeho a kritického myslenia, ktoré využíval aj Gerster pri realizácii, či už medzinárodných alebo domácich projektov. Po splnení týchto našich cieľov práca nesmeruje len k analýzam života a diele Bélu Gerstera, ale chce prispieť k jeho znovuobjaveniu a nárastu zvýšenia povedomia v rámci odbornej i laickej spoločnosti. Realizovaním prednáškovej činnosti, chceme poukázať aj na to, že ak ide o Bélu Gerstera, nebol to len maďarský inžinier, ale aj slovenský.

3 Materiál a metodika práce

Počiatočným bodom pre začiatok realizácie tejto práce bolo upozornenie na túto tému zo strany prof. ThDr. PaedDr. Martina Štrbáka, PhD., ktorý poukázal na potrebu detailnejšie preskúmať osobnosť a inžiniersky prínos Bélu Gerstera.

Primárna fáza realizácie našej práce pozostávala z podrobného vypracovania akčného plánu, kde sme si stanovili elementárne ciele a predpokladané výstupy v podobe analýzy dostupných zdrojov, osobného prieskumu a neskôr aj prípravy popularizačných prednášok pre mládež aj verejnosť. Prvotné otázky a výskyt problémov nastali, keď sme o Bélovi Gersterovi získali malé množstvo materiálov v slovenskom jazyku.

V rámci našej druhej etapy sme podnikli osobnú návštevu vedeckej a verejnej knižnice v Košiciach, kde sme ešte raz dôkladne prehľadávali možné staršie periodiká, odborné články s referenciami na stavbu Korintského prieplavu, či Gersterovu účasť pri vytyčovaní trasy Panamského prieplavu. Avšak niektoré texty boli dostupné len v maďarčine. Bolo kľúčové si zabezpečiť odborné preklady, čo nám skomplikovalo časovú koordináciu.

Za účelom bádania sme kontaktovali Štátny archív, Arcidiecézny archív aj Archív mesta v Košiciach. Jednotlivé archívy nám pomerne rýchlo ponúkli odpoveď na našu emailovú správu. Odkázali nás na lexikón „Košice v súradniciach európskych dejín“ od autorov Márie Hajduchovej a Martina Bartoša.

V rámci odborných prekladov z maďarského jazyka a pri vyhľadávaní maďarských článkov o našej problematike nám výrazne pomohla Ing. Alžbeta Očkajaková, ktorá sa venovala hlavne prekladom jednotlivých pasáží z maďarských textov.

Pre komplexnejšie pochopenie a verifikáciu obsahu našej práce, sme konzultovali odborné otázky s doc. PhDr. Martinom Javorom, PhD, ktorý sa venuje odbornému výkladu práve o Bélovi Gersterovi na akademickej pôde. Formálne otázky, a celkovú štylistickú stránku našej práce sme komunikovali s našou školiteľkou tejto práce Mgr. Máriou Badaničovou.

Významnými materiálmi sa stali hlavne maďarské odborné články o problematike Bélu Gerstera. Nachádzali sa v nich rôzne doteraz ešte nepublikované fakty o našej problematike. Tieto materiály zahŕňali aj dobové fotografie využité aj v našej práci.

V ďalšej fáze realizovania našej práce, sme si založili detailnú evidenciu poznámok a výpiskov, ktoré boli spracované v súlade s nami používanou metodikou z roku 2019, určenou pre realizáciu stredoškolských odborných činností, od kolektívu autoriek Ing. Vlasty Púchovskej, Evy Bugajovej a PaedDr. Anny Sandanúsovej, PhD., pod názvom „*Moderné prístupy pri riešení prác Stredoškolskej odbornej činnosti*.“ Pri písaní textu, sme postupovali presne podľa vyššie uvedenej metodiky, aby sme splnili metodikou stanovenú formálnu a obsahovú stránku. Dodržiavali sme aj zásady požadovanej citačnej normy, aby sme zabezpečili presný bibliografický záznam.

V priebehu našej práce sme tiež zrealizovali dotazníkový prieskum o povedomí Bélu Gerstera verejnosti. Tento dotazník (*Príloha C*) bol šírený hlavne medzi stredoškolákmi aj staršími, aby sme zistili, či poznajú meno Béla Gerster. Súčasne sme chceli zistiť, či naši respondenti vedia zaradiť jeho inžiniersku činnosť do širšieho historického kontextu. Získané dáta sme následne spracovávali do histogramových grafov.

Naša metodika sa opiera o bilaterálny prístup. Pre porovnanie, na jednej strane zahŕňa podrobnú historickú analýzu, skúmanie a pracovanie s dobovými prameňmi, na druhej strane sa orientuje aj na rozmer popularizácie tejto problematiky.

Plánujeme usporiadanie prednášok a besied o živote a diele Bélu Gerstera. Prvotné prednášky plánujeme zrealizovať pre študentov, keďže nejde nám o to, aby sme poskytli nášmu publiku len základné informácie o živote Bélu Gerstera. Ide nám predovšetkým o to, aby sme u mladých ľudí, vzbudili záujem o staviteľské odbory v ich budúcom vysokoškolskom štúdiu. Zároveň plánujeme zorganizovať aj prednášky určené pre širšiu, či už odbornú alebo laickú verejnosť.

Súlad všetkých týchto krokov, od prvotného získavania zdrojov v knižnici, cez preklady a odborné konzultácie, až po tvorbu verejných prednášok a diskusií sa ukázal ako zásadný pri naplnení stanovených cieľov. Metodika, tak názorne zobrazuje postupy systematickej vedeckej práce, kde je úmyslom nielen preskúmať a zaujať stanovisko k dostupným poznatkom, ale aj sprostredkovať tieto zistenia takou formou, aby si našli praktické využitie medzi širokou verejnosťou.

4 Výsledky práce a diskusia

V rámci interpretácie výsledkov našej práce sme pre komparáciu, uskutočnili verejný prieskum o Bélovi Gersterovi. Realizovali sme ho online dotazníkovou formou Google Forms. Oslovili sme spolu 175 respondentov. Otázky v tomto dotazníku boli sformulované tak, aby odrážali aktuálnu mieru informovanosti o Bélovi Gersterovi a jeho pôsobení. Dotazník vyžadoval od respondentov aj vyjadrenie ich názorov na možnosť zviditeľnenia tejto historickej osobnosti na Slovensku.

4.1 Vek a vzdelanie respondentov

Súčasťou nášho prieskumu boli aj elementárne otázky, zamerané na vek a vzdelanie našich respondentov (*Graf A1*). Čo sa týka veku, dominovali ľudia vo veku 41 – 60 rokov, spolu 34,9 % všetkých opýtaných. Pokiaľ ide o vzdelanie našich respondentov (*Graf A2*), tak dotazník väčšinou vyplňovali vysokoškolsky vzdelaní ľudia a to konkrétnejšie 45,7 % z celkového počtu odpovedí. Zvyšok tvorili ľudia so základným a stredoškolským vzdelaním. Z uvedených údajov vyplýva, že hlavnú vzorku opýtaných tvorili prevažne ľudia v strednom veku s istým dosiahnutým vysokoškolským stupňom vzdelania.

4.2 Povedomie respondentov o Bélovi Gersterovi

Zásadná otázka nami realizovaného prieskumu znela, či sa s menom Béla Gerster už niekedy naši respondenti stretli (*Graf A3*). Výsledok potvrdil dôvod realizácie tejto práce, keďže z celkového počtu opýtaných 72,6 % uviedlo, že o Bélovi Gersterovi nepočuli a ho nepoznajú.

4.3 Popularita a dôležitosť Gersterovho odkazu

Respondentom sme kládli otázku, či je podľa nich Béla Gerster dostatočne známa a cenená osobnosť v rámci slovenskej histórie (*Graf A4*). Opätovne sa tu potvrdilo to, že ho naši respondenti nepoznajú. Keďže 54,3 % opýtaných uviedlo, že ho nepoznajú, ale osobne si myslia, že by mal byť viac propagovaný. Podobne aj pri otázke na to, či si naši respondenti myslia, že by mal mať Gerster významnejšie miesto v dejinách Slovenska (*Graf A6*) reagovali podobne, keď 49,1% opýtaných

deklarovalo, že si zaslúži viac pozornosti. Taktiež sme skúmali, do akej miery naši respondenti súhlasia s nami predloženým výrokom, že by mladí ľudia mali o Gersterovi vedieť viac (*Graf A8*). Až 64,6 % opýtaných uviedlo, že sú za potrebu informovať mladých. Pravdepodobne dôvodom ich odpovede bola najmä motivácia a prebudenie inžinierskeho talentu u študentov stredných škôl a gymnázií, ktorí ešte hľadajú svoje budúce profesijné zameranie.

4.4 Pamätná tabuľa v Košiciach

V Košiciach na Hlavnej ulici 9 sa nachádza Gersterov dom, na ktorého fasáde je umiestnená pamätná tabuľa venovaná Bélovi Gersterovi. Aj napriek tomu 79,4 % opýtaných označilo možnosť, že sa s tabuľou nikdy nestretli (*Graf A7*). Aj tento údaj nám poukazuje na možné nedostatky v propagácii takýchto pamätných tabúľ.

4.5 Spôsoby zvýšenia povedomia

V jednej samostatnej otázke s výberom viacerých odpovedí, sme ponúkli našim respondentom viacero možností (*Graf A5*), ako by bolo možné Bélu Gerstera zviditeľniť. Jednoznačne medzi možnosťami dominovala možnosť vytvorenia dokumentárneho filmu práve o ňom, s hodnotou 62,9 % z celkového počtu opýtaných. Môžeme konštatovať, že väčšina respondentov preferuje filmové spracovanie tejto problematiky.

4.6 Zhrnutie výsledkov dotazníka

V rámci spektra našich výskumných cieľov môžeme s istotou tvrdiť, že Béla Gerster je v širšom povedomí verejnosti, málo známou historickou postavou možno až neznámou. Na druhej strane výsledky nášho realizovaného prieskumu, nám odrážajú záujem ľudí sa o ňom dozvedieť viac. Zistili sme taktiež, že meno Béla Gerster, si takmer nikto nespája s Panamským, alebo Korinským prieplavom. V rámci Košíc by výrazne pomohlo aj lepšie zviditeľnenie jeho pamätnej tabule a zrodenie popularizačných aktivít.

Po vyhodnotení dotazníka je možné usudzovať, že:

- Meno Bélu Gerstera je insuficientne prezentované.

- Respondenti uprednostňujú filmové, online a interaktívne formy spracovania tejto problematiky.
- Nedostatočná informovanosť v rámci Košíc, aj napriek existencii jeho pamätnej tabule na jeho rodnom dome.

4.7 Diskusia

Na základe dostupných poznatkov o Bélovi Gersterovi je zjavné, že hoci z technicko-inžinierskeho uhla pohľadu dosiahol medzinárodné úspechy, na Slovensku nie je takmer vôbec vnímaný ako osobnosť. Často sa publikujú iba okresané informácie o tom, že rodák z Košíc naprojektoval Korintský prieplav. Je to neúplná informácia, keďže okrem naprojektovania tohto prieplavu, realizoval stavby ako napríklad železnice, aj vo svojom regióne, v ktorom žil. Takéto nepresné publikovanie informácií verejnosť nemusí zaujímať, keďže sa ich to bytostne netýka. Podobne túto „*zatienenosť*“ môže zapríčiňovať aj vtedajšia viacjazyčnosť v Košiciach. Dôsledkom toho časť dnešnej populácie Gerstera nevníma ako slovenského inžiniera, ale skôr ako maďarského staviteľa prieplavov.

Napriek Gersterovej medzinárodnej práci na projektovaní Korintského a prieskumu trasy Panamského prieplavu sa v Košiciach často zabúda na jeho paternitu týchto prieplavov. Na Hlavnej ulici v centre Košíc sa objavila aj postupom rokov pamätná tabuľa venovaná Gersterovi, no málo sa vie o jej symbolike a význame. Minimálne sa využíva aj ako didaktický bod, ktorý by mladej generácii priblížil tohto inžiniera, ktorý mal svetový dopad. Paradoxom je to, že Gerster miloval svoje rodisko, a pravidelne sa do Košíc vracal.

Do osvetu tejto problematiky by mohli výrazne prispieť nami chystané popularizačné prednášky a besedy pre školy. Celkovo vzaté, je to výzva, aby sme práve nami získané poznatky o takýchto osobnostiach, aktívne šírili cez rôzne vzdelávacie podujatia, články a iné prostriedky, aby nedošlo k tomu, že na meno Bélu Gerstera si už ďalšie desaťročia nikto nespomenie.

5 Záver

V našej práci sme sa zamerali na predstavenie života a diela inžiniera Bélu Gerstera, ktorý pochádzal z Košíc, a ktorého úspechy v oblasti projektovania prieplavov a inovovaní domácej infraštruktúry ostávali dlho zatienené v porovnaní s inými osobnosťami. Ako prvý sme si stanovili náš cieľ, podrobne predstaviť jeho kariéru a významné projekty, a to hlavne Korintský prieplav. Sekundárnym cieľom bolo zistiť a analyzovať mieru povedomia verejnosti o tomto architektovi a pokúsiť sa navrhnúť jasné riešenia určené na intenzifikáciu jeho známosti v spoločnosti.

Dospeli sme k záveru, že práve medzinárodné projekty ako napríklad Korintský prieplav, Bélu Gerstera preslávili najviac. Netreba však opomenúť aj hľadisko regionálneho významu a vplyvu Bélu Gerstera, keďže pôsobil na stavbe košicko-turnianskej železnice, či pri rekonštrukcii administratívnych budov v Košiciach. Za jeden z prínosov tejto práce teda môžeme pokladať zdôraznenie jeho domácej činnosti, ktorá v doterajších publikáciách až tak nedominovala. Práve náš prieskum naznačil, že jeho meno v rámci Košíc zatiaľ nie je dostatočne známe, aj napriek tomu, že na Hlavnej ulici sa nachádza Gersterov rodný dom aj s jemu venovanou pamätnou tabuľou.

Je dôležité zdôrazniť, že vďaka dostupným dokumentom máme k dispozícii pomerne ucelený pohľad na profesionálne aj osobnostné smerovanie Bélu Gerstera. Nedostatok finančných zdrojov, rôzne komplikácie pri realizovaní stavieb prieplavov alebo nečakané zosuvy pôdy boli fakty, ktoré výstavbu predražovali. Zároveň je potrebné si priznať, že istá časť týchto faktov bola pravdepodobne podmienená vtedajšou uhorskou politickou situáciou. Usilovali sme sa spracovať dostupné dokumenty tak, aby sa predišlo nepresným interpretáciám a zároveň, aby sme poukázali na Gersterov osobný vklad do týchto projektov.

Významom a možnosťou využitia tejto písomnej práce v praxi je obohatenie výučby Dejepisú. Práca odhaľuje dobové technické diela a mená ich autorov. Poskytuje intenzívny pohľad na dobové súvislosti, počas ktorých tieto diela vznikali. Historické udalosti na prelome 19. a 20. storočia môžu byť doplnené aj témou Béla Gerster. Okrem toho, podobné zistenia môžu výrazne pomôcť regiónom, či mestám lepšie posilniť cestovný ruch na základe mena osobnosti, ktorá preslávila svoj rodný kraj. Jedným z riešení je napríklad investovanie do zlepšenia informovanosti návštevníkov na základe vytváraní komentovaných prehliadok, ktoré špecifikujú Gersterove dielo aj jeho život.

Máme za to, že historické dedičstvo takýchto skrytých a nevýrazných osobností by sa malo intenzívnejšie propagovať. Jedným z dvoch možných riešení je edukačná práca so študentmi, v rámci výuky dejepisu alebo geografie, kde im bude sprostredkovaná dôležitosť regionálnej histórie a príklady osobností ako bol Béla Gerster. Podľa našich informácií od doc. PhDr. Martina Javora, PhD., sa o Gersterovi učí na akademickej pôde v historicko-technických súvislostiach. Naším cieľom je, aby problematika Bélu Gerstera nebola vyučovaná len v akademickom prostredí, ale aby sa rozšírila aj na gymnázia a základné školy. Druhým riešením je organizovanie vedecko-popularizačných aktivít v podobe prednášok a besied určených pre študentov, ale aj pre širokú verejnosť.

Zlepšenie informovanosti verejnosti môže postupom času ovplyvniť aj vnímanie Košíc ako mesta súvisiaceho s renomovanými inžiniermi a podnieti košických rodákov k aktivite. Za jednoznačný prínos považujeme zjednotenie všetkých dostupných materiálov o Bélovi Gersterovi do jedného kompletného textu.

V konečnom dôsledku môžeme konštatovať, že nami stanovené ciele práce boli v plnej miere naplnené. Vďaka prieskumu a predstavení všetkých faktov sme odôvodnili, že Béla Gerster jednoznačne patrí k osobnostiam našich dejín, ktoré by si bez pochyby zaslúžili viac pozornosti. Mnohé z jeho inžinierskych a osobných riešení sú dôkazom toho, že jeho kritické myslenie je pre nás aplikovateľné nielen z technického hľadiska, ale aj z toho súkromného.

Sme presvedčení, že nami prezentované návrhy na zvýšenie povedomia a popularizáciu si vyžadujú spoluprácu viacerých inštitúcií. Avšak veríme, že naše myšlienky o oživení Gersterových úspechov a jeho diel v podobe prednášok a besied si nájdu pozitívnu odozvu medzi študentmi, alebo odbornou, či laickou verejnosťou.

Stojíme si za tým, že len takto je možné rozvíjanie a udržiavanie kultúrno-historického dedičstva, ktoré nám zanechali práve takéto osobnosti ako napríklad Béla Gerster, na ktoré môžeme byť právom hrdí.

Zhrnutie

Béla Gerster, bol významný inžinier pochádzajúci z Košíc, ktorého diela ovplyvnili medzinárodnú infraštruktúru. Táto práca sa zaoberá jeho najvýznamnejšími projektami predovšetkým trasovaním Panamského prieplavu a realizáciou stavieb Korinského prieplavu. Taktiež sa v tejto práci opisuje aj jeho osobný život a pôsobenie v Rakúsko-Uhorsku. Rozoberá nepredvídateľné problémy, s ktorými sa Gerster stretol počas realizácie jeho projektov, ako napríklad nevhodné geologické podmienky, či nedostatok finančného kapitálu. Samostatná časť sa venuje, aj jeho práci na železničných tratiach a urbanistických projektoch v Košiciach a ich okolí. Práca zahŕňa aj prieskum v podobe dotazníka povedomia verejnosti o Gersterovi, ktorý ukázal, že jeho odkaz je zanedbávaný. Naskytuje sa tu riešenie tohto problému v podobe realizovania popularizačných prednášok a besied pre študentov a širokú verejnosť. Výsledky tejto práce môžu slúžiť ako referencia pre ďalšie bádanie dejín techniky a regionálnej histórie.

Summary

Béla Gerster was an engineer from Košice, whose works have significantly influenced international infrastructure. This study deals with his most important projects, primarily the routing of the Panama Canal and the realization of the Corinth Canal constructions. It also describes his personal life and his involvement in Austria-Hungary as well as examining the challenges Gerster encountered during the realization of his projects, such as unsuitable geological conditions or a lack of financial capital. A separate section is also devoted to his work on railway lines and urban projects in Košice and its surroundings. This work also includes a survey, the findings of which reveal that Gerster and his are relatively unknown among the general public. One possible solution to this would be to organise a series of lectures and discussion intended to educate the public on Gerster and his contributions to architecture. The results of this work can serve as a reference for further research into the history of technology and regional history.

Zoznam použitej literatúry

FARKAS, József. 2018. *Magyar emlékek nyomában: Gerster Béla – Görögország*. [online]. 2018, [cit. 2025-2-14]. Dostupné na internete: <<http://magyarkronika.com/esemenyek-n/n/2018/es0404-4/>>

FRTÚS, Jozef. *Panamský prieplav*. 2019. [online]. 2019, [cit. 2025-2-21]. Dostupné na internete: <<https://www.archinfo.sk/diskusia/blog/pamiatky-historia/panamsky-prieplav.html>>

GERSTER, Béla. 1894. *A korinthusi földszoros és átmetszése*. Budapest: Markús Nyomda, 1894. 212 s.

Gerster Béla. 2016. [online]. 2016, [cit. 2025-2-19]. Dostupné na internete: <<https://csemadok.sk/jeles-felvideki-szemelyisegek/gerster-bela/>>

GYÖRGY, Gábor. 2007. *Gerster Kálmán (1850-1927) munkássága*: dizertačná práca. Budapest: 2007. Művészettörténet és Művelődéstudományok Doktori Iskola, 2007, 143 s.

HALÁSZ, Juraj. 2014a. *Život a dielo Bélu Gerstera 1850 - 1923*. In: *Košice v súradniciach európskych dejín*. Košice: Typopress-tlačiareň, 2014a, ISBN 978-80-971869-4-4, s. 362-368.

HALÁSZ, Juraj. 2014. *Gerster Béla*. Košice: Historická spoločnosť Imricha Henszlmanna, 2014. 28s.

Korinthoszi-csatorna és magyar tervezői. 2022. [online]. 2022, [cit. 2025-2-18]. Dostupné na internete: <https://kozelestavol.hu/korinthoszi-csatorna-es-magyar-tervezoi/#google_vignette>

Korinthoszi-csatorna: A görögök megálmodták, a magyarok megvalósították. 2023. [online]. 2023, [cit. 2025-2-18]. Dostupné na internete: <<https://www.travelo.hu/tavol/20231022-korinthoszicsatorna-magyar-tervezok-epitok-gorogok-alma-130-ev.html>>

A Korinthoszi-csatorna főmérnöke: Gerster Béla. 2021. [online]. 2021, [cit. 2025-2-18]. Dostupné na internete: <<https://www.sopronmedia.hu/cikkek/a-korinthoszi-csatorna-fomernoke-gerster-bela>>

LÖRINC, László. 2013. *A korinthoszi csatorna magyar építői.* [online]. 2013, [cit. 2025-2-16]. Dostupné na internete: <<https://tenyleg.com/2013/08/05/a-korinthoszi-csatorna-magyar-epitoi/>>

MIHÁLY, Bartos – HALÁSZ, Juraj. 2013. *Gerster Béla élete és munkássága.* [online]. 2013, [cit. 2025-2-15]. Dostupné na internete: <<http://www.klauzal.hu/cikk/656.html?PHPSESSID=4b3d2324332a96af2b519441380d1a44>>

Pamätná tabuľa Bélovi Gersterovi. 2008. [online]. 2008, [cit. 2025-2-21]. Dostupné na internete: <<https://web.archive.org/web/20080804065726/http://www.kosice.sk/static/history/pamatniky/gerster.htm>>

Sen starovekých Grékov naplnil zabudnutý Košičan. 2023. [online]. 2023, [cit. 2025-2-20]. Dostupné na internete: <<https://www.vskratke.sk/sen-starovekych-grekov-naplnil-zabudnuty-kosican/>>

Slovák, ktorý projektoval dva najvýznamnejšie prieplavy na svete. 2014. [online]. 2014, [cit. 2025-2-20]. Dostupné na internete: <<https://www.teraz.sk/magazin/bela-gerster-prieplav/98640-clanok.html>>

TIHAMÉR, Lacza. 2018. *A Korinthoszi-csatorna tervezője – 95 éve hunyt el Gerster Béla*. [online]. 2018, [cit. 2025-2-18]. Dostupné na internete: <<https://muzsa.sk/hagyomany/a-korinthoszi-csatorna-tervezoje-n-95-eve-hunyt-el-gerster-bela>>

Životný príbeh významného košického inžiniera a projektanta Bélu Gerstera. 2020. [online]. 2020, [cit. 2025-2-19]. Dostupné na internete: <<https://www.kosiceonline.sk/zivotny-pribeh-vyznamneho-kosickeho-inziniera-a-projektanta-belu-gestera>>

Zoznam príloh

Príloha A – Grafy z prieskumu 1

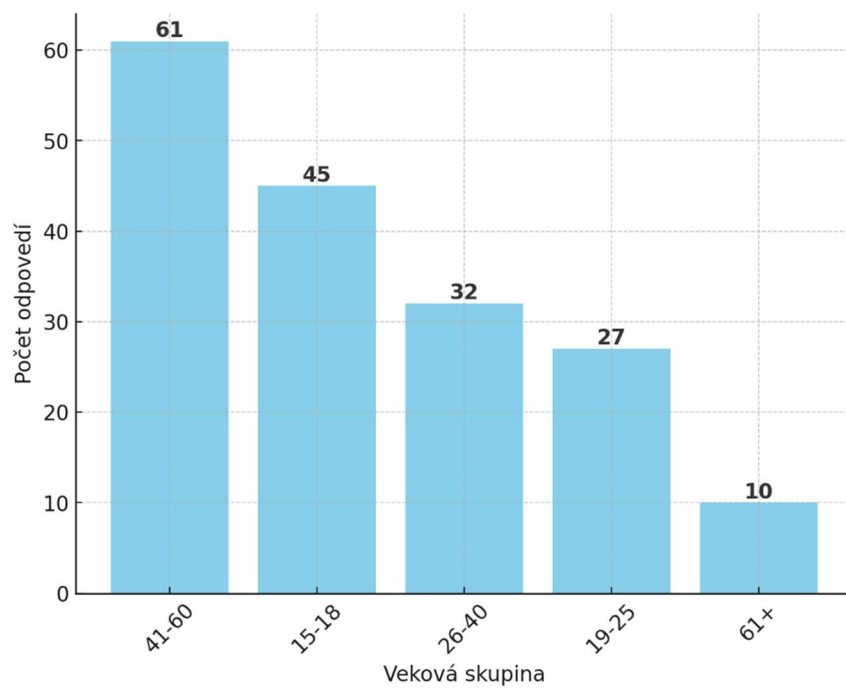
Graf A1 Výskumná vzorka na základe vekovej skupiny.....	1
Graf A2 Najvyššie dosiahnuté vzdelanie respondentov	2
Graf A3 Povedomie o Bélovi Gersterovi.....	3
Graf A4 Popularita Bélu Gerstera v slovenskej histórii	4
Graf A5 Navrhnuté spôsoby propagácie Bélu Gerstera.....	5
Graf A6 Postoj respondentov k významu Bélu Gerstera v dejinách Slovenska.....	6
Graf A7 Vnímanie pamätnej tabule Bélu Gerstera	7
Graf A8 Poznanie Bélu Gerstera mladými ľuďmi	8

Príloha B – Fotodokumentácia a obrazové materiály 9

Obrázok B1 Krstný záznam Bélu Gerstera v matrike.....	9
Obrázok B2 Dobový pohľad na Františkov kanál	10
Obrázok B3 Plán realizácie stavby Korinského prieplavu	11
Obrázok B4 Pohľad na dnešný Korinský prieplav	12
Obrázok B5 Pamätník konštruktérov Korinského prieplavu.....	13
Obrázok B6 Fotografia Bélu Gerstera	14
Obrázok B7 Hrob Bélu Gerstera.....	15
Obrázok B8 Gersterov dom v súčasnosti.....	16
Obrázok B9 Pamätná tabuľa Bélu Gerstera na jeho rodnom dome.....	17

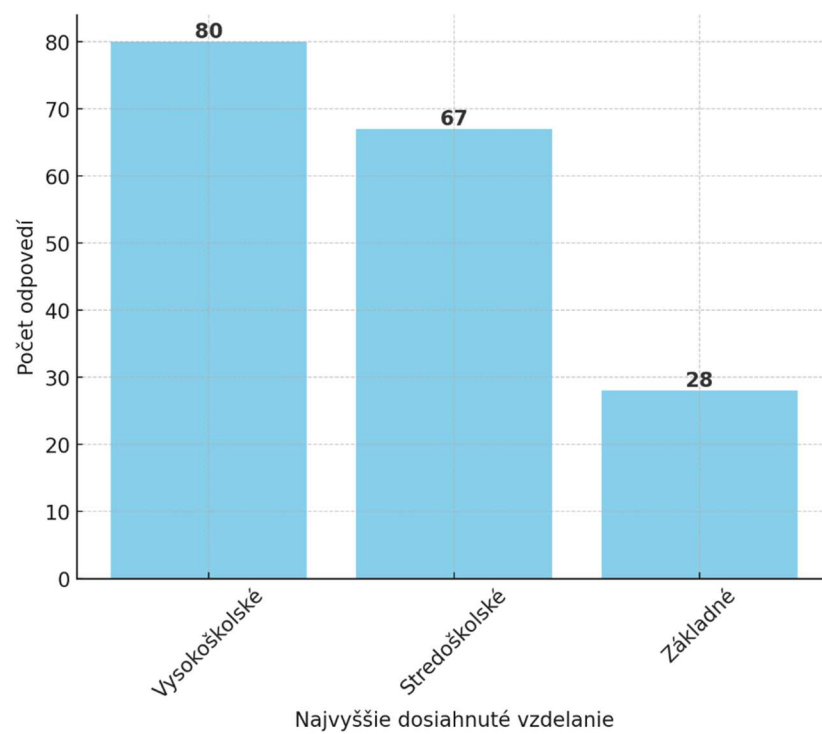
Príloha C – Vzorový dotazník..... 18

Príloha A – Grafy z prieskumu

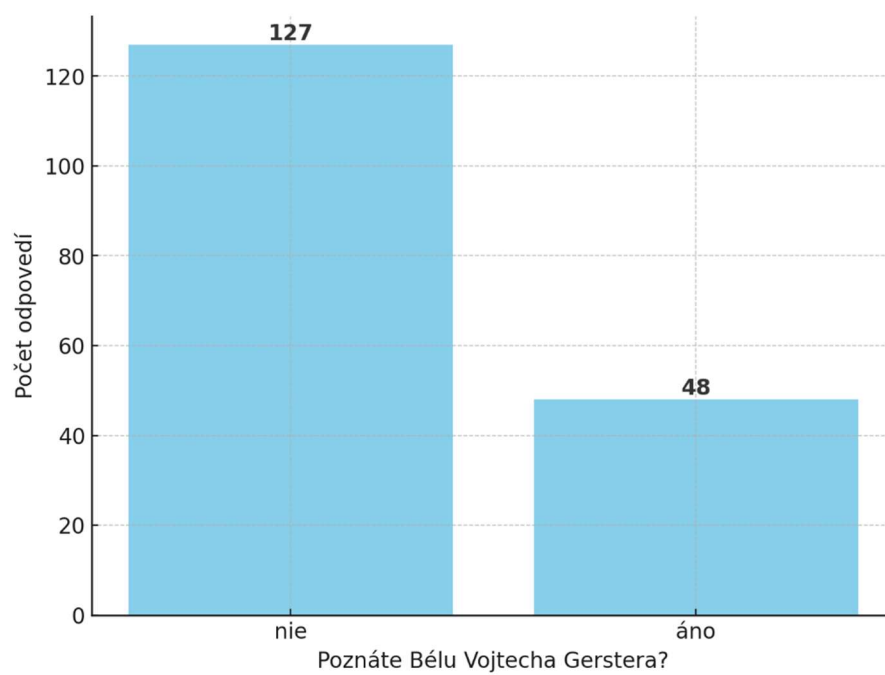
Graf A1 Výskumná vzorka na základe vekovej skupiny

(zdroj: vlastné spracovanie)

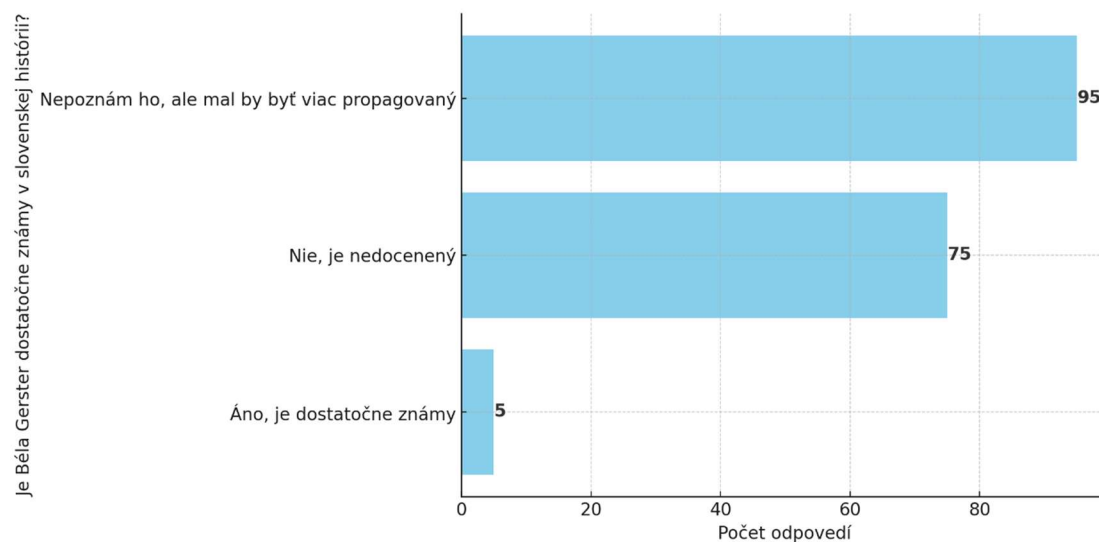
Graf A2 Najvyššie dosiahnuté vzdelanie respondentov

(zdroj: vlastné spracovanie)

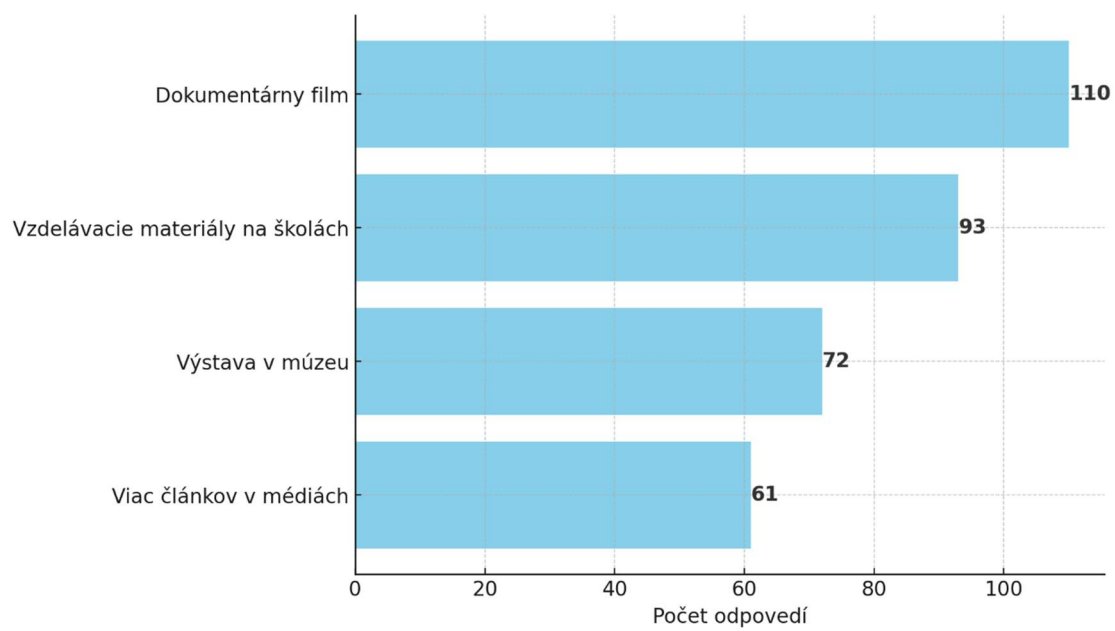
Graf A3 Povedomie o Bélovi Gersterovi

(zdroj: vlastné spracovanie)

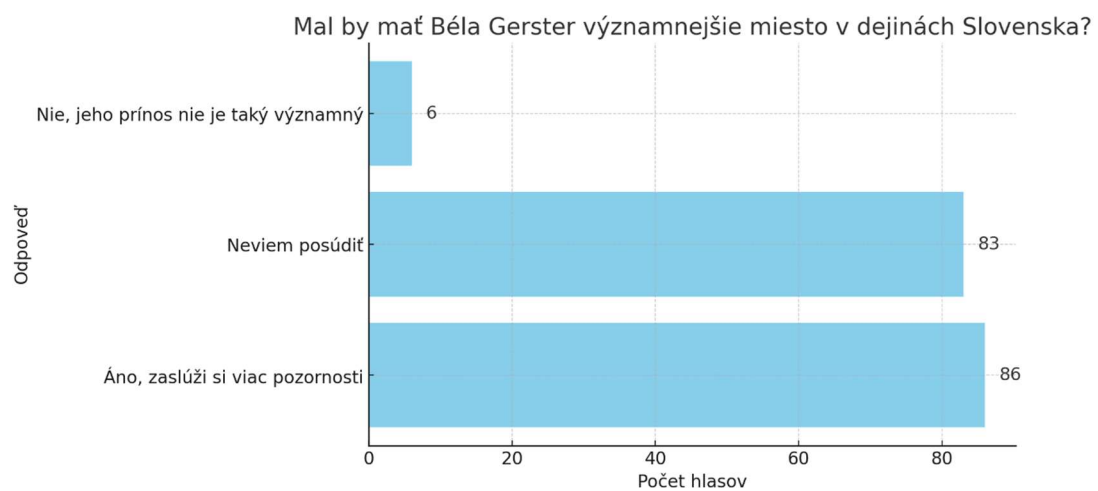
Graf A4 Popularita Bélu Gerstera v slovenskej histórii

(zdroj: vlastné spracovanie)

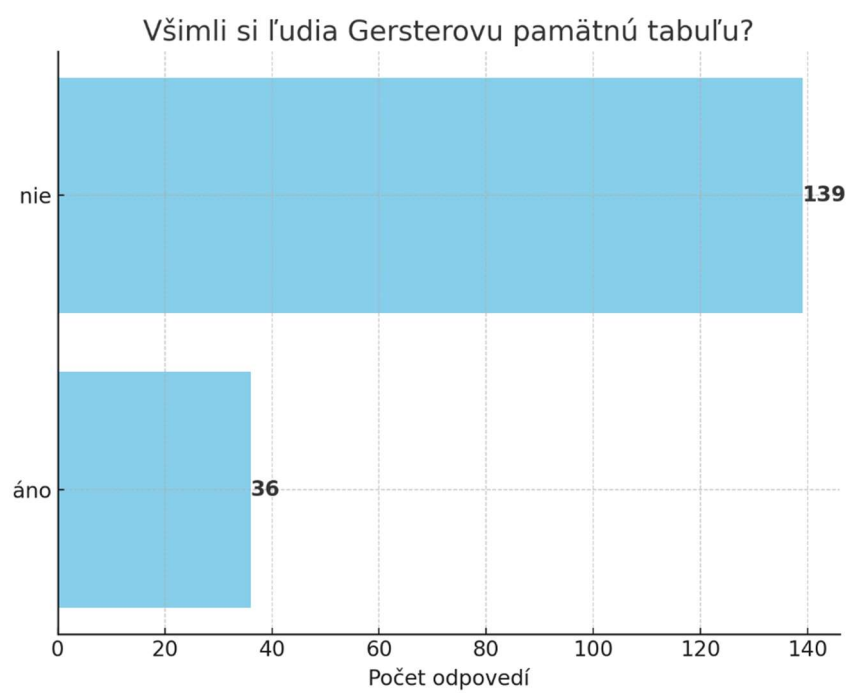
Graf A5 Navrhnuté spôsoby propagácie Bélu Gerstera

(zdroj: vlastné spracovanie)

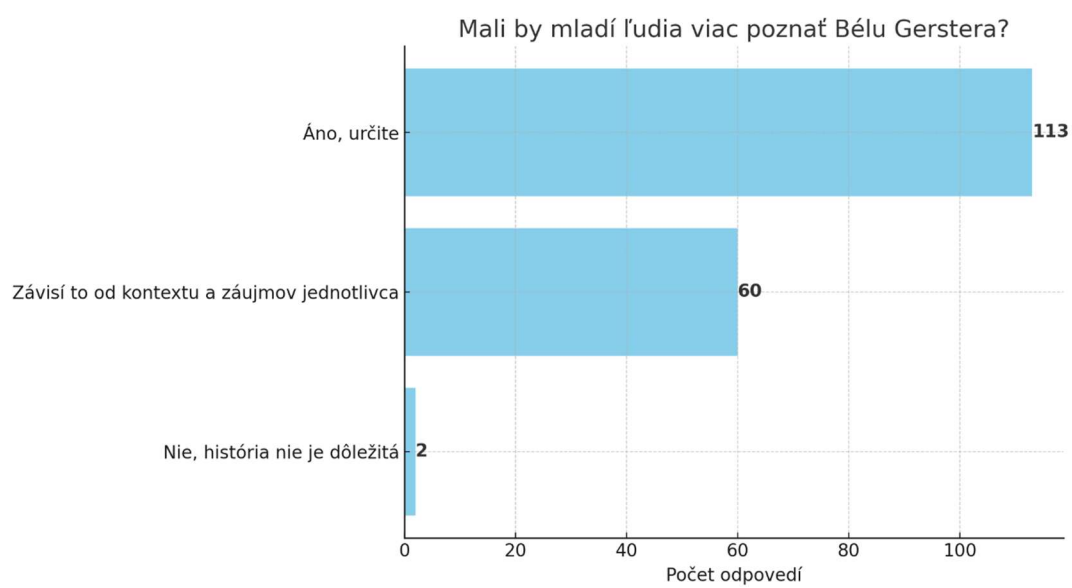
Graf A6 Postoj respondentov k významu Bélu Gerstera v dejinách Slovenska

(zdroj: vlastné spracovanie)

Graf A7 Vnímanie pamätnej tabule Bélu Gerstera

(zdroj: vlastné spracovanie)

Graf A8 Poznanie Bélu Gerstera mladými ľuďmi

(zdroj: vlastné spracovanie)

Príloha B – Fotodokumentácia a obrazové materiály

888	1858 th — Even October November									
Sevick										
Thurs. Lippin	S Kierostele nek	S Kierostele nek	S Szulik nek	Vallu sek.	Revdjek do Majest jak	Kerei a Kierost. Agának. do Angának	Lak. helyek			
31 st	Vanderwech Károly	Maria	Therell Janos Kachichovszky Mária	RK	Jegiers	Lofó István Katalin	Kass			
Nov 1 st	Pavliás Károly	Ezsebet	Léto György Köves Anna	RK	Kerula	Torny Endre néje Ezsebet				
2 nd	Vandaniel	Alborka	Károly István Kachichovszky Borbála	RK	Inas	Benedek Mihály Emilia				
3 rd	Knauth	Károly	Fischer Mihály Bednai Mária	RK	Kerling	Fula György Fekete Mária				
3 rd	Vandaniel	Bela Miklós	Josko Miklós Kerula Bercel	RK	poly	Alexander Josef Adamkeri Mária				
	Knauth	Viktor Janos Antal	Nevally Janos Ró Szegény	RK	Kerula	Kehmer Josef néje Margolai				
		Ezsebet	Bismertlen Lokovszky Mária	RK		Davido István do Jasanna Testvere				

889	1858 th — Even November									
Sevick										
Thurs. Lippin	S Kierostele nek	S Kierostele nek	S Szulik nek	Vallu sek.	Revdjek do Majest jak	Kerei a Kierost. Agának. do Angának	Lak. helyek			
	Knauth	Josef	Therell Janos Kachichovszky Katalin	RK	Lak. helyek Kass	Miklós Josef Kachichovszky néje Mária				
		Ezsebet	Lutenszky Mihály Károly Endre	RK	gázda Kass	Rony Janos Bismertlen Borbála				
				RK		Fischer Viktoria				
		Mária	Bismertlen Judit Mária	RK						
		Henrik	Therell Mihály Judit Borbála	RK						
		Lajos	Rony Janos Kachichovszky Mária	RK						
		Balás	Therell Katalin néje Bismertlen	RK						

Obrázok B1 Krstný záznam Bélu Gerstera v matrike

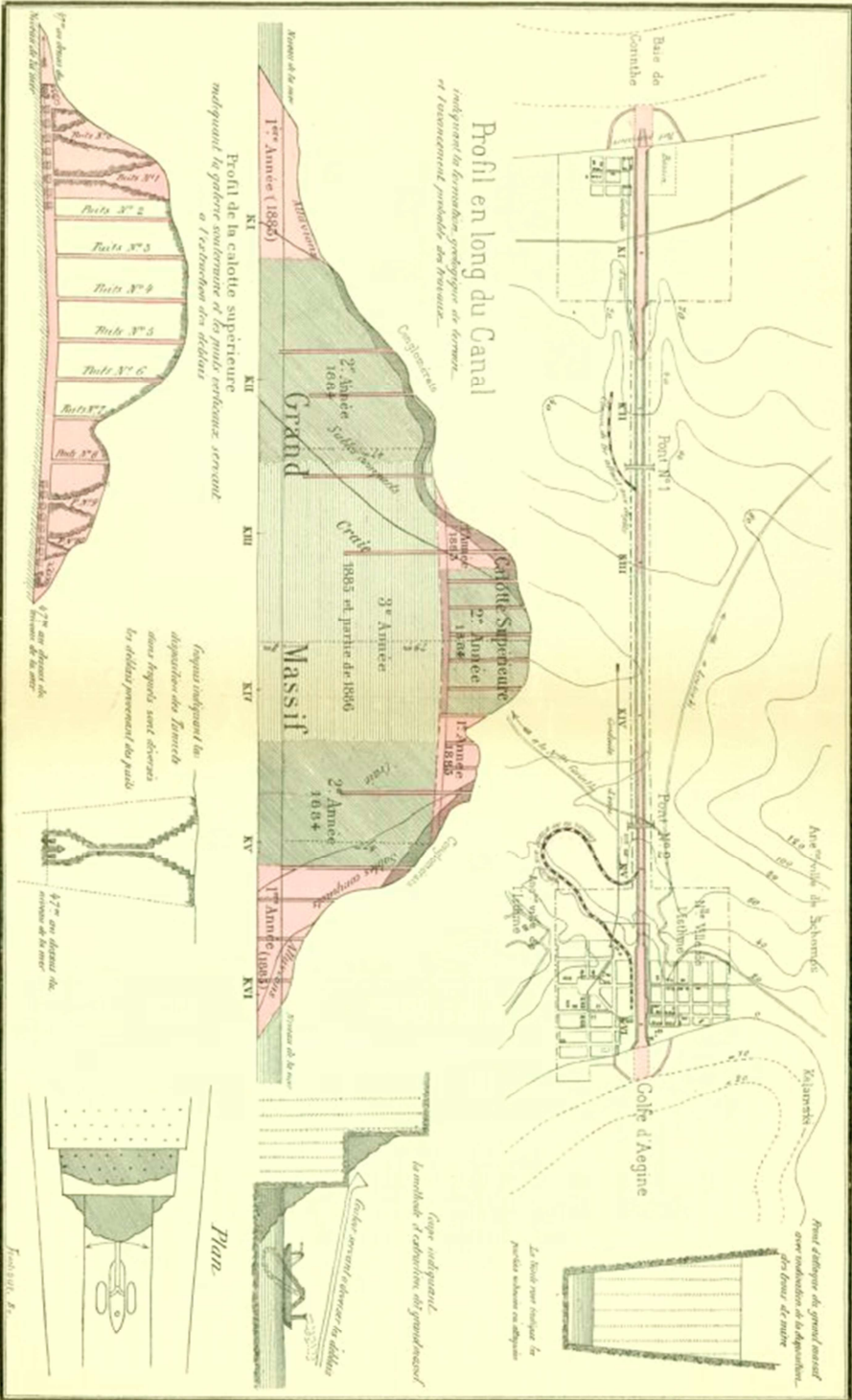
(zdroj: <https://www.familysearch.org/ark:/61903/3:1:33S7-9RQ1-17J?cc=1554443&wc=9P3P-VZQ%3A107654301%2C109211501%2C109432901%2C135170501&lang=sk&i=395>)

Obrázok B2 Dobový pohľad na Františkov kanál

(zdroj: <http://www.klauzal.hu/cikk/656.html?PHPSESSID=4b3d2324332a96af2b519441380d1a44>)

PLAN GENERAL, ET GROÛS EXPLICATIF DE LA MÉTHODE DE PERÇEMENT DE L'ISTHME DE CORINTHE

Obrázok B3 Plán realizácie stavby Korintského prieplavu

(zdroj: <https://histoire.bnpparibas/wp-content/upload/2021/07/PlanPercementCanaldeCorinthe-1024x676.jpg>)

Obrázok B4 Pohľad na dnešný Korintský prieplav

(zdroj: <https://histoire.bnpparibas/wp-content/upload/2021/07/PlanPercementCanaldeCorinthe-1024x676.jpg>)

Obrázok B5 Pamätník konštruktérov Korinského prieplavu

(zdroj: <https://s3-eu-central-1.amazonaws.com/wp-csemdok/wp-content/uploads/sites/32/2016/03/22115018/gerster-bela-korinthoszi-emlektabla.jpg>)

Obrázok B6 Fotografia Bélu Gerstera

(zdroj: https://m.smedata.sk/api-media/media/image/sme/4/25/253884/253884_1200x.jpg?rev=1)

Obrázok B7 Hrob Bélu Gerstera

(pri hrobe je Juraj Halász a jeho manželka, ako aj generálna konzulka Czimbalmosné Molnár Éva a Tímea Havasi)

(zdroj: <http://www.klauzal.hu/cikk/656.html?PHPSESSID=4b3d2324332a96af2b519441380d1a44>)

Obrázok B8 Gersterov dom v súčasnosti

(zdroj: osobný archív autora)

Obrázok B9 Pamätná tabuľa Bélu Gerstera na jeho rodnom dome

(zdroj: osobný archív autora)

Príloha C – Vzorový dotazník

Zatienený génius Béla Gerster – dotazník SOČ 2025

Volám sa Oliver Szilárdi a som študentom Premonštrátskeho gymnázia v Košiciach. V rámci 47. ročníka SOČ som si vybral tému o zabudnutom géniovi, Bélovi Gersterovi, ktorý sa narodil v Košiciach a ktorého projekty mali dosah na celý svet. Tento dotazník je určený širokej verejnosti, odborníkom z oblasti histórie, inžinierstva a architektúry, ako aj študentom a pedagógom.

Zapojte sa, prosím, do tohto anonymného dotazníka, na ktorého vyplnenie vám postačí len niekoľko minút.

Ďakujem za váš čas a odpovede!

Označte jednu alebo viac možností, prípadne uveďte svoju vlastnú odpoveď.

*(Otázka so symbolom * je povinná, a podlieha špeciálnemu rozboru v rámci výsledkov práce Zatienený génius Béla Gerster.)*

Všeobecné informácie o respondentovi

1. Aký je Váš vek?*

- a) 0 - 15
- b) 15 - 18
- c) 19 - 25
- d) 26 - 40
- e) 41 - 60
- f) 61+

2. Aké je Vaše najvyššie dosiahnuté vzdelanie?*

- a) základné
- b) stredoškolské
- c) vysokoškolské

3. Poznáte Bélu Gerstera? Počuli ste už o ňom niekedy?*

- a) áno
- b) nie

Znalosti respondentov o Bélovi Gersterovi

4. Viete, akým profesijným oblastiam sa Béla Gerster venoval? (možno označiť viacero odpovedí)

- a) stavebníctvo a inžinierstvo
- b) geológia
- c) astronómia
- d) architektúra
- e) iná možnosť odpovede:

6. S ktorými veľkými projektmi bol Béla Gerster spojený? (možno označiť viacero odpovedí)

- a) Františkov kanál
- b) Korinský prieplav
- c) Panamský prieplav
- d) Eiffelova veža
- e) iná možnosť odpovede:

7. Vedeli ste, že Béla Gerster bol autorom návrhu trasy Korinského a spoluautorom návrhu trasy Panamského prieplavu?*

- a) áno
- b) nie

8. Prečo podľa Vás nebol Panamský prieplav nakoniec realizovaný podľa Gersterovho návrhu?

- a) politické dôvody
- b) technické nezrovnalosti
- c) finančné dôvody
- d) iná možnosť odpovede:

9. Ktorý projekt Bélu Gerstera považujete za najvýznamnejší?

- a) Panamský prieplav

- b) Korintský prieplav
- c) stavby železníc v Uhorsku
- d) iná možnosť odpovede:

Odkaz Bélu Gerstera

10. Myslíte si, že je Béla Gerster dostatočne známy v slovenskej histórii?*

- a) Áno, je dostatočne známy.
- b) Nie, je nedocenený.
- c) Nepoznám ho, ale mal by byť viac propagovaný.

11. Ak by ste mali navrhnúť spôsob, ako by sa mohla zlepšiť informovanosť a povedomie o Bélovi Gersterovi, čo by ste navrhli? (možno označiť viacero odpovedí)*

- a) viac článkov v médiách
- b) výstava v múzeu
- c) dokumentárny film
- d) vzdelávacie materiály na školách
- e) iná možnosť odpovede:

12. Mal by mať Béla Gerster významnejšie miesto v dejinách Slovenska?*

- a) Áno, zaslúži si viac pozornosti.
- b) Nie, jeho prínos nie je taký významný.
- c) Neviem posúdiť.

13. Spozorovali ste na Hlavnej ulici v Košiciach, pamätnú tabuľu venovanú Bélovi Gersterovi?*

- a) áno
- b) nie

Osobný pohľad respondentov na Bélu Gerstera

14. Ktorá z nasledujúcich vlastností podľa Vás najlepšie vystihuje Bélu Gerstera?

- a) vizionár

- b) génius v inžinierstve
- c) schopný konštruktér
- d) cieľavedomý investor

15. Myslíte si, že mladí ľudia by mali byť viac informovaní o historických osobnostiach, ako bol Béla Gerster?*

- a) Áno, určite.
- b) Nie, história nie je dôležitá.
- c) Závisí to od kontextu a záujmov jednotlivca.

16. Ako by ste zhodnotili prínos Bélu Gerstera pre technický a hospodársky rozvoj Európy?

- a) Významný, jeho projekty ovplyvnili infraštruktúru Európy.
- b) Stredný, jeho vplyv bol dôležitý, ale neprekročil hranice svojej doby.
- c) Nevýznamný, neovplyvnil podstatne technologický vývoj.
- d) Neviem posúdiť.

17. Keby sa Béla Gerster narodil v súčasnosti, akým projektom by sa podľa Vás venoval?

- a) moderným vodným kanálom a prieplavom
- b) inováciám v železničnej doprave a infraštruktúre
- c) ekologickým projektom a urbanizmu
- d) technologickému vývoju v oblasti geodézie a inžinierstva

18. Myslíte si, že dnešní inžinieri by sa mohli inšpirovať Gersterovým prístupom k veľkým projektom?

- a) Áno, jeho dôsledné plánovanie a technická precíznosť sú dodnes vzorom.
- b) Čiastočne, niektoré metódy sú zastarané, ale jeho inovatívnosť je inšpirujúca.
- c) Nie, súčasné technológie sú na úplne inej úrovni a jeho metódy sú nepotrebné.

Ďakujem Vám za Váš čas a ochotu vyplniť tento dotazník. Prajem Vám všetko dobré, a o postupe mojej práce Vás budem informovať.

- Oliver Szilárdi (autor práce Zatiaľtený génius Béla Gerster)